

LERUM
mer än du tror

Ansvarsfull alkoholhantering i Lerum

Riktlinjer för tillstånd och tillsyn enligt alkohollagen

Antagen av Individnämnden
2010-09-23

Innehåll

1	Inledning	5
2	Kommunens ansvar	6
3	Allmänt om serveringstillstånd	7
3.1	När behövs serveringstillstånd?	7
3.2	Olika typer av serveringstillstånd	7
3.3	Särskilda villkor för servering	7
4	Vilka provningar görs?	8
4.1	Sökandens lämplighet	8
4.2	Serveringställets utformning	8
4.3	Olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.....	8
4.3.1	Ungdomsmiljöer	9
4.3.2	Serveringstider.....	9
4.3.3	Restaurangens inriktning	10
5	Tillfälliga tillstånd till allmänheten	11
6	Tillstånd till slutna sällskap	12
7	Tillsyn enligt alkohollagen	13
7.1	Samordnad tillsyn	13
7.2	Förebyggande tillsyn.....	13
7.3	Inre tillsyn	13
7.4	Yttre tillsyn.....	13
7.5	Tillsynspersonal.....	14
8	Administrativa ingripanden mot restauranger med serveringstillstånd	15
8.1	Återkallelse och varning.....	15
8.2	Överklagande	15
9	Dialog och samverkan	16
10	Ansökan och handläggning	17
11	Avgifter	18
12	Försäljning och servering av folköl	19
12.1	Anmälningsskyldighet och egenkontroll	19
12.2	Sanktioner	19
12.3	Tillsyn av folkölsförsäljningen	20
12.4	Visa leg!.....	20

1 Inledning

Servering och försäljning av alkoholdrycker är en socialt ansvarsfull uppgift. Ett övergripande mål för folkhälsan och samhällets alkoholpolitik är att begränsa konsumtionen av alkohol och motverka skador och andra olägenheter. Tillgängligheten styrs av alkohollagen (1994:1738) som är en skyddslagstiftning och som syftar till att begränsa alkoholens skadeverkningar. En central bestämmelse anger att all försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras. Lagen begränsar också tillgängligheten genom att endast sådana sökanden som uppfyller de högt ställda kraven på lämplighet ska komma ifråga för tillstånd och genom att serveringsställen ska ha kök för allsidig matlagning och tillhandahålla lagad mat. Vidare sätter alkohollagen gränser genom bestämmelser om åldersgränser vid servering av alkoholdrycker och att servering inte får ske till berusade gäster.

Det är ett samhällsintresse att det finns restauranger där människor kan samlas, äta, dricka och umgås både till vardags och till fest. I samverkan med restaurangägarna vill vi utveckla goda restaurangmiljöer och skapa bra förutsättningar för krögarna att konkurrera på lika villkor.

Tillståndsprövningen inom alkoholområdet ska baseras på objektiva, tydliga och i lag, förordning eller myndighetsföreskrifter fastställda kriterier. Det ska vara möjligt att i förväg bedöma om det går att få ett tillstånd.

2 Kommunens ansvar

En viktig förutsättning för den restriktiva alkoholpolitiken och skyddet för folkhälsan är att samhället har en effektiv kontroll av att lagar och regler följs. Kommunerna förutsätts utforma dels alkohol- och drogpolitiska program, dels utforma lokala bestämmelser för serveringstillstånden i kommunen och för utövandet av tillsynen. Kommunernas ökade ansvar beror på Sveriges anpassning till EU-regler inom alkohol- och drogområdet, särskilt till de ökade möjligheterna för allmänheten att föra in alkohol från utlandet. Till bilden hör även en markant ökning av alkoholkonsumtionen under de senaste åren, både bland ungdomar och vuxna vilket innebär stora risker ur folkhälsosynpunkt.

Kommunfullmäktige i Lerum antog år 2006 ett drogpolitiskt program med målet "Invånarna i Lerum skall inte fara illa av alkohol och andra droger".

Kommunerna har ansvaret för att utreda och besluta om tillstånd för alkoholserving och om administrativa åtgärder, till exempel återkallande av tillstånd. Kommunen och polismyndigheten ska svara för den direkta tillsynen när det gäller all alkoholserving i kommunen liksom detaljhandel med öl och serving av öl klass II. Övriga tillsynsmyndigheter är länsstyrelsen och Statens Folkhälsoinstitut.

Sektor individ- och familjeomsorg handlägger ärenden som gäller tillstånd för alkoholserving. Ansvarig nämnd är individnämnden. Kommunen har rätt att ta ut avgift enligt självkostnadsprincipen för såväl prövning av ansökan om serveringstillstånd, som tillsyn av dem som har tillstånd.

En aktiv tillståndsprövning, en aktiv tillsyn och en aktiv påföljdshantering är kopplat till kommunens förebyggande arbete mot droger.

Dessa alkoholpolitiska riktlinjer ska utgöra en vägledning för de personer som tänker söka serveringstillstånd. Riktlinjerna återger i väsentliga delar vad lagstiftningen säger när det gäller tillstånd och tillsyn samt vad kommunen med hänsyn till lokala förhållanden väger in i fråga om vad som kan orsaka olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

De lokalt utformade riktlinjerna återfinns i de skuggade rutorna.

3 Allmänt om serveringstillstånd

3.1 När behövs serveringstillstånd?

Servering av spritdrycker, vin och starköl får endast ske om tillstånd har meddelats enligt alkohollagens bestämmelser. Med servering menas varje form av alkoholserving mot ersättning. Som ersättning räknas också de fall då alkoholdryck ingår i annan avgift, exempelvis entréavgift.

Serveringstillstånd krävs inte när någon bjuder på alkoholdryck, eller att flera personer genom så kallad ombudsmannaförfarande eller samköp kommer överens om att köpa in och tillsammans konsumera dryckerna till självkostnadspris.

Tillstånd krävs inte heller om servering ordnas

- 1 utan vinstintresse,
- 2 i andra lokaler än där det bedrivs yrkesmässig försäljning av alkoholdrycker eller lättdrycker,
- 3 vid enstaka tillfälle för vissa i förväg bestämda personer,
- 4 utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna.

OBS! Samtliga punkter måste vara uppfyllda för att servering ska kunna ske utan tillstånd.

3.2 Olika typer av serveringstillstånd

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Det kan gälla servering året runt, årligen under viss period, under en enstaka viss period eller vid ett enstaka tillfälle.

Tillståndet kan begränsas till en viss tidsperiod om det finns särskilda skäl för det. Särskilda skäl kan vara att sökandens situation inte kan överblickas annat än för en begränsad tid eller att det förutses förändringar i verksamheten som motiverar en förnyad prövning.

3.3 Särskilda villkor för servering

Kommunen har möjlighet att förena serveringstillstånd med villkor. Sådana villkor kan även meddelas efter det att tillstånd meddelats. Villkoren får endast användas för att motverka skadeverkningar av alkoholpolitisk art. Exempel på villkor kan vara vilka serveringslokaler som får utnyttjas och hur, att ordningsvakter ska finnas, att alkoholdrycker endast får serveras genom bordsservering, vilka serveringstider som ska gälla och hur och när en drinkbar får användas.

4 Vilka prövningar görs?

4.1 Sökandens lämplighet

Servering av alkoholdrycker är en socialt ansvarsfull uppgift. Sökanden ska visa att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheter i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. En prövning görs även mot de fysiska personerna som har ett betydande inflytande i rörelsen, exempelvis verkställande direktör och styrelseledamöter.

Tillståndsmyndigheten prövar bland annat

- att sökanden har dokumenterad kunskap i svensk alkohollagstiftning
- att serveringsverksamheten finansieras på ett godtagbart sätt
- att sökandens bakgrund inte är olämplig, exempelvis genom tidigare brottslig belastning eller ekonomisk misskötsamhet

Vid servering till slutna sällskap och vid tillfälliga tillstånd är kunskapskraven i vissa fall lägre.

4.2 Serveringstillsets utformning

En restaurang med servering till allmänheten ska ha ett kök för allsidig matlagning och tillhandahålla ett brett utbud av lagad mat under hela serveringstiden. Under sen kvällstid ställs inte lika höga krav på variation och allsidighet. Serveringsstället ska ha ett med hänsyn till omständigheterna tillräckligt antal sittplatser för gästerna. Grundläggande brandskyddsbestämmelser ska uppfyllas.

Serveringstillstånd kan beviljas för uteservering då den är anlagd i direkt anslutning till befintligt serveringsställe med serveringstillstånd. Uteserveringen ska vara ett klart avgränsat område och serveringsansvarig personal ska kunna överblicka området så att en betryggande tillsyn kan ske.

4.3 Olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa

Vid varje prövning av ett nytt tillstånd och vid varje väsentlig utökning av verksamheten i en befintlig restaurang, ska tillståndsmyndigheten bedöma riskerna för eventuella olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Vid tillståndsprövningen ska mycket stor vikt fästas vid polisens yttrande om ordningsläget i området kring serveringsställets och miljöenhetens bedömning av risken att närboende störs.

Om sådana olägenheter kan befaras får serveringstillstånd vägras även om övriga krav är uppfyllda. Faktorer av särskild betydelse ifråga om alkoholrelaterade olägenheter är

hur ungdomar ska skyddas, serveringstider, restaurangens inriktning, närhet till idrotts- och nöjesanläggningar, restaurangens lokalisering.

4.3.1 Ungdomsmiljöer

Skyddet för ungdomar går som en röd tråd genom den svenska alkohollagstiftningen och är också framträdande i kommunens alkohol- och drogpolitiska strategi. Det finns i samhället en bred uppslutning kring uppfattningen att sociala hänsyn till skydd för barn och ungdomar ska ges företräde när andra intressen gör sig gällande.

Riktlinjer för Lerums kommun när det gäller ungdomsmiljöer

- I all tillståndsprövning ska barn- och ungdomsperspektivet vägas in.
- Miljöer eller arrangemang där ungdomar utgör den dominerande gruppen ska hållas alkoholfri och serveringstillstånd ska endast undantagsvis beviljas.
- Tillstånd för servering av vin och starköl beviljas inte under paus i teater och konsertlokal för utpräglade ungdomsevenemang.

4.3.2 Serveringstider

Serveringstiden för spritdrycker, vin och starköl är normalt mellan kl. 11.00 – 01.00 om inte tillståndsmyndigheten beslutar annat. Serveringstiden för öl är oreglerad. Serveringsstället ska vara utrymt 30 minuter efter serveringstidens utgång. Restaurangernas öppethållande har betydelse dels för boende i serveringsställets närhet, eftersom det finns en påtaglig störningsrisk från restauranger med serveringstillstånd, dels för polisens arbete med att upprätthålla ordning och säkerhet. Ökad tillgång på alkoholdrycker leder oftast till ökad konsumtion och därmed ökade skadeverkningar.

Riktlinjer för Lerums kommun när det gäller stadigvarande serveringstider till allmänheten

- Vid ansökan om utsträckt serveringstid ska yttranden från polismyndighet och från miljöenheten om befarade ordningsstörningar, risk för störning av närboende med mera tillmätas stor betydelse. I denna bedömning ska även restaurangens inriktning vägas in. Den inriktning och profil som skapas för verksamheten är ofta av avgörande betydelse för ordningen i och kring restaurangen.
- Serveringstid före normaltid beviljas inte.
- Tillstånd till kl. 03.00 beviljas mycket restriktivt endast fredag, lördag och dag före helgdag och då under en provotid om ett år. Tillståndet kan därefter förlängas tills vidare om restaurangen inte fått några allvarliga anmärkningar under året. Ansökan avseende förlängning görs innan tillståndet upphör och utan kostnad. Serveringsansvarig personal ska ha genomgått kursen ansvarsfull alkoholserving eller motsvarande utbildning.
- Senare serveringstid än till kl. 03.00 beviljas inte.
- Serveringstiden för uteserving kan begränsas av alkoholpolitiska skäl. Servering utomhus är ingen olägenhet i sig, utan ytterligare störning, exempelvis i form av buller, krävs som motivering för begränsad serveringstid.

4.3.3 Restaurangens inriktning

Alkohollagen har som princip att serveringstillstånd endast kan komma ifråga för restauranger vars huvudsyfte är att servera gästerna lagad mat. Matutbudet ska vara varierat och komplett.

Flera restauranger erbjuder sina gäster någon form av underhållning. Det är i dessa fall viktigt att det av ansökan framgår vad för slags underhållning som erbjuds och till vilken publik man vänder sig.

Lerums kommun vill verka för att serveringslokalen är tillgänglig för personer med funktionshinder.

Riktlinjer för Lerums kommun när det gäller inriktning

- Verksamheter som inte medges serveringstillstånd är sexklubbar eller liknande eller då spelverksamhet är ett dominerande inslag i restaurangens verksamhet. Inte heller medges tillstånd då serveringsstället är uttalat drogliberalt, främlingsfientligt/rasistiskt eller antidemokratiskt.
- Tillståndshavaren åtar sig att se till att överträdelser mot gällande lagar om diskriminering inte förekommer inom sin verksamhet samt är införstådd med att överträdelse kan leda till indragning av serveringstillstånd.

5 Tillfälliga tillstånd till allmänheten

Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten kan bli aktuella i samband med festivaler och evenemang. Samma regler gäller som för prövning av stadigvarande tillstånd förutom att det är tillräckligt att lagad mat tillhandahålls. Tillstånd får ges för pausservering av vin och starköl i foajé till teater eller konsertlokal utan krav på matsservering.

Riktlinjer för Lerums kommun när det gäller tillfälliga tillstånd till allmänheten

- Alkoholserveringen ska ingå i ett seriöst evenemang. Stor återhållsamhet gäller vid ansökningar i samband med idrottsevenemang eller arrangemang som riktar sig främst till ungdomar.
- Stor restriktivitet gäller för serveringstillstånd vid evenemang som förläggs i samband med stora helger då många ungdomar är i rörelse exempelvis valborgsmässoafton, lucia samt dagar i nära anslutning till skolavslutningar eller jullov.
- Det återkommande evenemanget Lerumsdagarna får inte läggas i samband med skolavslutningshelg, med vilket avses grundskolans samt gymnasieskolans avslutningsdagar för årskurs 1 och 2.
- Sökanden ska ha rätt att disponera markytan/lokalen.
- Lagad mat ska tillhandahållas under restaurangliknande former och miljöenhetens krav på livsmedelshantering ska vara uppfyllda.
- Serveringen ska bedrivas på avgränsad serveringsyta med lämpligt antal sittplatser och acceptabla avgränsningar mot omgivningen.
- Betyggande tillsyn över serveringen ska ske, till exempel med förordnade vakter.
- Servering av spritdrycker medges inte.
- De personer som ska ansvara för serveringen ska vara lämpliga för uppgiften. I de flesta fall innebär detta att de är innehavare av serveringstillstånd.
- Serveringen ska normalt avslutas senast kl. 01.00.

6 Tillstånd till slutna sällskap

Serveringstillstånd kan meddelas för servering i företag, förening eller annat slutet sällskap. För att det ska kunna vara fråga om ett slutet sällskap krävs att medlemskretsen är känd för det aktuella arrangemanget. Medlemskap ska inte kunna lösas i entrén eller på annat ställe samma dag. Vidare krävs att det finns ett gemensamt intresse eller ett annat innehållsmässigt samband mellan medlemmarna.

Lagad mat ska tillhandahållas, men krav på kök för allsidig matlagning föreligger inte.

Ett serveringstillstånd kan vara stadigvarande eller tillfälligt. Ett stadigvarande tillstånd kan vara en så kallad klubb rättighet det vill säga tillstånd för visst sällskap som förening, företag, personalgrupp eller en så kallad festvåningsrättighet det vill säga ett tillstånd till en restaurangrörelse som på beställning bedriver servering till olika slutna sällskap.

Ett tillfälligt tillstånd kan gälla enstaka tillfälle eller enstaka tidsperiod.

Riktlinjer för Lerums kommun när det gäller slutna sällskap

- Med undantag av yrkesmässig servering utfärdas tillstånd för tolv enstaka tillfällen per sökande och år om förutsättningarna är lika vid de olika tillfällena. En mer omfattande verksamhet bör söka ett stadigvarande serveringstillstånd.
- Tillstånd ges inte till klubbar med klar ungdomsanknytning och/eller där en stor andel av medlemmarna är ungdomar.

7 Tillsyn enligt alkohollagen

Tillsynen är ett viktigt led i alkoholpolitiken och en väsentlig del av kommunens förebyggande arbete för att motverka främst de sociala skadeverkningar som alkoholkonsumtion kan ge upphov till.

Statens Folkhälsoinstitut är den centrala tillsynsmyndighet som ska följa utvecklingen och vara vägledande vid tillämpning av lagen. Länsstyrelsen är den regionala myndigheten och ska ge kommunen vägledning men också utöva tillsyn över deras verksamhet.

Kommunen och polismyndigheten ansvarar för den direkta tillsynen av restaurangerna och försäljningen av folköl. Kommunerna har också ansvaret för att fatta beslut om administrativa åtgärder mot meddelade tillstånd och om förbud mot försäljning och servering av folköl. Kommunens alkoholhandläggare har ett nära samarbete med berörda myndigheter som polismyndigheten, räddningstjänsten, miljöenheten, skattemyndigheten, länsstyrelsen samt grannkommunernas alkoholhandläggare.

7.1 Samordnad tillsyn

En samordnad tillsyn är ett fördjupat tillsynsarbete där flera myndigheter samarbetar och som är kopplad till sanktioner. Syftet med tillsynen är att se till att restaurangverksamheten bedrivs enligt gällande lagar och bestämmelser och att branschens aktörer kan konkurrera på lika villkor.

7.2 Förebyggande tillsyn

Tillsyn av serveringstillstånden har dels ett förebyggande, dels ett korrigerande syfte. Med en fortlöpande dialog mellan kommun och tillståndshavare kan eventuella brister omedelbart rättas till och genomgång av aktuella bestämmelser och tillämpningen av dessa gås igenom. I övrigt kan den förebyggande tillsynen bland annat bestå av informationsmöten, spridning av informationsmaterial och medverkan till utbildningsinsatser.

7.3 Inre tillsyn

Med inre tillsyn menas kontroll av uppgifter från olika myndigheter, av bland annat ekonomisk art och tillståndshavarens vandel. Det sker även en granskning av restaurangrapporter och marknadsföring.

7.4 Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen innebär besök på restaurang, både dag- och kvällstid. Då kontrolleras att restaurangernas alkoholservering sker i enlighet med serveringstillståndet, bedömning av ordningen inne och utanför, samt kontroll av att underåriga eller märkbart påverkade personer inte serveras alkohol. Andra exempel på yttre tillsyn är att serveringsansvariga finns på plats, förekomsten av lagad mat, restaurangens

kassarutiner, restaurangens marknadsföring av alkoholdrycker, personalens anställningsformer och brandsäkerheten.

7.5 Tillsynspersonal

Tillsynsbesök utförs av tjänstemän vid socialkontoret. Individnämnden kan även engagera särskilt arvoderad personal för tillsynsverksamheten.

Den viktigaste samarbetspartnern vid restaurangtillsyn är den lokala polisen. Andra viktiga samarbetspartners är exempelvis räddningstjänsten, skattemyndigheten och miljöenheten.

Riktlinjer för Lerums kommun när det gäller tillsyn av serveringsställen

- Alla serveringsställen med serveringstillstånd till allmänheten ska få minst ett tillsynsbesök under året.
- Större nöjeskrogar ska få minst två tillsynsbesök under året.
- Vid anmälningar mot restaurangen ska tillsynsbesök göras snarast.
- Samverkan med andra myndigheter i tillsyn fortsätter att utvecklas.
- Alkoholhandläggaren ska arbeta för att krögare och personal som arbetar med servering av alkoholdrycker genomgår utbildning i ansvarsfull alkoholhantering.

8 Administrativa ingripanden mot restauranger med serveringstillstånd

8.1 Återkallelse och varning

Administrativa ingripanden är till för att få bort missförhållanden och för att förhindra att nya uppstår.

Kommunen ska återkalla serveringstillstånd om det uppstår olägenheter när det gäller ordning och nykterhet. Tillståndet återkallas inte om olägenheten bedöms vara av tillfällig art.

Kommunen ska även återkalla serveringstillstånd om tillståndshavaren inte följer bestämmelserna om exempelvis åldersgräns för servering.

Kommunen ska återkalla serveringstillstånd om grundförutsättningarna ändras, exempelvis att tillståndshavaren inte är lämplig att utöva verksamheten eller att serveringsstället inte har ett kök för allsidig matlagning och tillhandahåller lagad mat. Ett diskrimineringsbrott som är erkänt eller lagakraftvunnet bedöms allvarligt och innebär normalt att serveringstillståndet ska återkallas.

Istället för återkallelse kan tillståndshavaren meddelas varning, om varning av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd. Sådana särskilda skäl kan vara att tillståndshavaren vidtar verkningsfulla åtgärder för att rätta till missförhållandena. En varning kan förenas med villkor, exempelvis gälla serveringstid, vakter och bordsservering.

8.2 Överklagande

Beslut enligt alkohollagen gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet. Detta avser både ansöknings- som åtgärdsärenden.

Kommunens beslut kan överklagas hos förvaltningsrätten. Överklagandet ska lämnas till individnämnden senast tre veckor från den dag då beslutet delgavs.

9 Dialog och samverkan

I dialog och samverkan med restaurangägarna vill kommunen utveckla en ansvarsfull alkoholhantering, så att krögarna kan skapa en bra stämning på krogen, servera alkohol och samtidigt se till folk inte dricker för mycket. Det gäller också att ha en säker arbetsmiljö där man känner sig trygg och där det inte förekommer narkotika och kriminalitet.

Krögarträffar är en form att träffa kollegor och samarbetspartners och utbyta tankar och erfarenheter.

10 Ansökan och handläggning

Ansökan om tillstånd inlämnas skriftligt till kommunen. Ansökningsblanketter och information lämnas av alkoholhandläggaren. Blanketten finns även tillgänglig på kommunens webbplats. Ett tillståndsärende kan inte avgöras förrän ansökningshandlingarna är kompletta och ansökningsavgiften är betald.

Ansökan ska göras i god tid. Den bör lämnas in tre månader innan tillståndet ska börja gälla. Vid ansökan om tillfälligt serveringstillstånd för slutna sällskap ska denna vara kommunen tillhanda tio dagar innan beslutet ska börja gälla.

En ansökan om serveringstillstånd, som avser servering året runt eller årligen under viss tid, får inte bifallas utan att polismyndighetens yttrande inhämtats. Polismyndigheten ska i yttrandet redovisa de omständigheter som ligger till grund för myndighetens bedömning.

11 Avgifter

Kommunen har enligt alkohollagen rätt att ta ut en årlig avgift för prövningen och tillsynen av serveringstillstånd och av den som bedriver anmälningspliktig servering eller detaljhandel med folköl. Vad som gäller i Lerums kommun framgår av separata taxebestämmelser.

12 Försäljning och servering av folköl

Öl klass II är en jäst, odestillerad dryck där malt är huvudsaklig råvara och vars alkoholhalt överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent alkohol, det vill säga folköl eller maltbaserad blanddryck.

Detaljhandel med öl är tillåten om verksamheten bedrivs i en lokal som är avsedd för stadigvarande verksamhet med livsmedel, att den är registrerad av miljöenheten samt att försäljning av matvaror bedrivs i lokalen. För att uppfylla villkoret om försäljning av matvaror, ska det ske en faktisk försäljning av ett inte alltför smalt sortiment egentliga matvaror ur det sedvanliga livsmedelssortimentet. Dit räknas även pizzor, piroger och smörgåsar. Enbart ett så kallad kiosksortiment och/eller någon enstaka matvara uppfyller inte kravet.

Servering av öl är tillåten om verksamheten bedrivs i en lokal som är registrerad som ovan och att lagad varm mat serveras. Det är miljöenheten som godkänner lokalen.

12.1 Anmälningsskyldighet och egenkontroll

Särskilt tillstånd för servering eller försäljning av folköl behövs inte. Däremot ska den som bedriver detaljhandel med öl anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan ska göras senast när verksamheten påbörjas.

Den som bedriver detaljhandel med öl ska utöva särskild kontroll över försäljningen. För egenkontrollen ska det finnas ett för verksamheten lämpligt program där det framgår hur personal ska arbeta för att reglerna i alkohollagen följs. Folköl eller maltbaserade blanddrycker får inte säljas eller serveras till någon som är under 18 år eller till någon som man misstänker ska lämna ölen till annan person som inte fyllt 18 år.

Öl får inte heller säljas eller serveras till person som är berusad av alkohol eller påverkad av annat berusningsmedel. Den som säljer eller serverar folköl ska även erbjuda andra drycker som exempelvis lättöl, läsk eller vatten.

12.2 Sanktioner

Lagstiftningen kring folköl och tobak är mycket tydlig. Försäljning får inte ske till den som är under 18 år. Den som säljer alkoholdryck eller tobak till någon som inte fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse. Om försäljning sker utan rätt att sälja öl är det fråga om olovlig försäljning av alkoholdrycker och säljaren riskerar även då böter eller fängelse.

Kommunen får förbjuda försäljning om exempelvis olägenheter förekommer i fråga om ordning och nykterhet eller åldersgränser inte hålls. Ett förbud kan meddelas för sex månader eller, vid upprepad eller allvarlig försummelse, tolv månader. Förbudet gäller från det att den som bedriver försäljningen fått del av beslutet. Ett förbud kan begränsas till att gälla vissa tider på dygnet eller i samband med viss verksamhet på eller i

närheten av försäljningsstället. Om förbud anses vara en alltför ingripande åtgärd kan varning meddelas.

12.3 Tillsyn av folkölsförsäljningen

Regeringen har anfört följande riktlinjer för hur kommunernas tillsyn över detaljhandeln utformas: Kartlägga antalet försäljningsställen, kontrollera att försäljningsställena uppfyller grundförutsättningarna för att få sälja, informera om vikten av att åldersbestämmelserna följs och att köp ska nekas om misstankar om langning finns, ta fram och sprida informationsmaterial med exempel på bra egenkontrollprogram. Samarbeta med andra myndigheter, främst polisen, livsmedelsbranschen samt fackliga organisationer. Kontinuerlig uppföljning och utvärdering av tillsynen.

12.4 Visa leg!

Visa leg! är ett program som syftar till att stoppa försäljningen av folköl och tobak till underåriga. Programmet drivs av Länsstyrelsen i Västra Götaland i samarbete med länets kommuner. Lerums kommun har sedan år 2002 varit ansluten till programmet. Den grundläggande tanken med Visa leg! är att hjälpa handeln att bli bättre på att kontrollera legitimation på unga kunder och därmed också hjälpa butikerna att följa lagstiftningen. Det kan ofta vara svårt att avgöra om en person är exempelvis 16 eller 20 år vilket gör att underåriga ibland lyckas köpa folköl och tobak i handeln av misstag.

Målet ska vara att kontrollera legitimation på alla kunder som bedöms vara under 25 år. Samarbetet formaliseras genom att kommunerna erbjuder varje butik att underteckna en förbindelse där skärpt legitimationskontroll är det mest framträdande inslaget.

Riktlinjer för Lerums kommun när det gäller försäljning samt tillsyn av folköl

- Alkoholhandläggaren ska upprätta register över dem som säljer och serverar folköl inom kommunen, ta emot anmälningar samt ta ut tillsynsavgift.
- Alkoholhandläggaren ska kontrollera att försäljningsställena uppfyller grundförutsättningarna för att få sälja samt att de har egenkontrollprogram.
- Alla försäljningsställen av folköl ska få minst ett tillsynsbesök per år
- Aktivt arbeta med Visa leg!- programmet, vilket bland annat innebär informationsmaterial till butiksinnehavare.
- Alkoholhandläggaren ska handlägga sanktionsärenden.